

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА, ЕКОЛОГІЇ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи з дисципліни
«МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ»
освітньо-науковий ступінь – доктор філософії
спеціальність 103 «Науки про Землю»

Умань 2020

Василенко О.В. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень за спеціальністю» освітньо-науковий ступінь – доктор філософії, спеціальність 103 «Науки про Землю». Умань: Уманський НУС: Редакційно-видавничий відділ, 2020. 16 с.

Укладач – кандидат сільськогосподарських наук, доцент О. В. Василенко.

Рецензент – доктор с.-г. наук, професор Улянич О.І.

Розглянуто і затверджено на засіданні науково-методичного семінару
кафедри екології та безпеки життєдіяльності
(протокол № 6 від 4 лютого 2020 року)

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва,
екології та захисту рослин
(протокол № 3 від 10 лютого 2020 року)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:	
Змістовий модуль 1. Історія дослідної справи та основні поняття. Види польових дослідів та їх використання. Феномен науки. Основні принципи наукового пізнання.....	7
Змістовий модуль 2. Види польових досліджень та їх використання. Методологія та методи наукового дослідження.....	8
Змістовий модуль 3. Опрацювання інформації наукових досліджень. Наукова комунікація та її різновиди.....	10
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	12

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Методика та організація наукових досліджень за спеціальністю» виступає як один із найбільш важливих загальних предметів вивчення для здобувачів освітньо-наукового рівня «Доктор філософії», що спеціалізуються з усіх галузей наукових знань. Даний курс займає особливе місце у навчальному процесі: з одного боку, він завершує цикл вивчення філософських дисциплін, а з іншого – закладає підвалини для самостійної дослідницької роботи, допомагаючи здобувачам поєднати загальне світоглядне та філософське знання зі знанням своєї дисципліни через таку ланку як методологія, методи та методика наукового дослідження.

Вивчення дисципліни «Методика та організація наукових досліджень за спеціальністю» дозволяє здобувачам реалізувати свої пізнання зі спеціальності у науково-дослідній практиці, осмислити предмет та специфіку науки як способу пізнання людиною об'єктивного світу, зрозуміти необхідні етапи науково-дослідної роботи: від формулювання проблеми та пошуку необхідної інформації – до організації та оформлення результатів проведеного дослідження. Таким чином, методичні рекомендації з дисципліни «Методика та організація наукових досліджень за спеціальністю» надають необхідну як методичну, так і інформаційну допомогу для самостійної роботи здобувачів із засвоєння проблем курсу.

Мета курсу «Методика та організація наукових досліджень за спеціальністю» – сприяти розвитку наукового світогляду здобувачів наукового ступеня шляхом поглиблення розуміння засобів та методів логічного мислення стосовно основних етапів проведення та організації наукового дослідження та розвитку науки як динамічного цілого.

Завданням курсу «Методика та організація наукових досліджень за спеціальністю» є надати здобувачу всі можливості займатися пізнавальною діяльністю у будь-якій конкретній сфері, для чого його потрібно навчити: розуміти загальні закономірності наукового дослідження, фундаментальні проблеми пізнання; мати цілісне уявлення про поняття та феномен «наука», її філософські та методологічні засади; вміти відрізнити достовірне наукове знання від недостовірного; розуміти логічну послідовність процесів наукового дослідження; мати уявлення про співвідношення історичного та логічного в динаміці розвитку наукового пізнання, знати основні етапи становлення та зміни типів наукової раціональності; знати специфіку взаємодії науки з філософією, з іншими формами культурної творчості людства; вміти організовувати процес наукового дослідження та оформляти його результати згідно з чинними правилами та нормами.

В результаті вивчення дисципліни «Методика та організація наукових досліджень за спеціальністю» здобувач, таким чином, набуває сучасного знання про методологічні та філософські засади, методи та організаційні форми наукового дослідження, основи наукового пізнання; засвоєння та закріплення даного матеріалу сприяє формуванню вмінь і навичок використання тих чи інших наукових методів як у широкому світоглядно-філософському контексті, так і в конкретних дослідженнях з фахових дисциплін, зокрема при написанні магістерської кваліфікаційної роботи.

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі наук про Землю, взаємодії природи та суспільства, ресурсознавства, вести дослідницько-інноваційну діяльність, спрямовану на творчий розвиток існуючого й створення нового знання у згаданих вище галузях.

Загальні компетентності:

1. Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях.
3. Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки.
4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, а на їх підґрунті генерувати нові ідеї.
5. Здатність виявляти, ставити й розв’язувати наукові проблеми, управляти науковими проектами, ініціювати організацію наукових досліджень в галузі природничих наук та вміти професійно презентувати результати своїх досліджень.
6. Здатність спілкуватися та співпрацювати з науковцями – представниками інших галузей природознавства, спроможність ефективно працювати в команді, зокрема участь у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення науково-прикладних і науково-освітніх завдань.
7. Усвідомлення необхідності та дотримання норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.
8. Здатність здійснювати професійну науково-дослідну та виробничу діяльність зберігаючи природне та культурне надбання.

Фахові компетентності:

1. Здатність до просторового мислення.
2. Знання предметної області конструктивної географії та здатність застосовувати конструктивно-географічні знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність усвідомлювати й характеризувати місце людини як складової біосфери, що трансформується в ноосферу, перетворюючи природні ландшафти у антропогенні.
4. Уміння встановлювати й мотивувати міждисциплінарні зв’язки як з іншими науками про Землю, так і науками суспільно-гуманітарного циклу.
5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати проведених експериментів і досліджень, застосовувати їх у науковій та практичній сфері, володіти методами і технологіями обробки просторової інформації, ГІС-технологіями та методами створення баз даних з використанням інтернет-ресурсів.
6. Здатність до здійснення моніторингових досліджень на основі використання матеріалів дистанційних зондувань Землі, застосовувати результати досліджень для інформування населення щодо екологічного стану

середовища та моніторингових досліджень небезпечних природних процесів.

7. Здатність до побудови чисельних алгоритмів обробки та інтерпретації геоданих на основі аналітичних або стохастичних залежностей, залучення методів математичного моделювання для вирішення прикладних задач з вивчення геосфер Землі, зокрема на основі застосування стандартних математичних пакетів обробки інформації.

8. Здатність вибудовувати й аналізувати екомережу країни та її регіонів, зокрема, виділяти, обґрунтовувати й картографувати об'єкти природно-заповідного фонду.

Програмні результати навчання:

1. Володіти сучасними передовими концептуальними та методологічними знаннями при виконанні науково-дослідницької та/або професійної діяльності. Спираючись на сучасні технологічні досягнення, прагнути до удосконалення умінь і навичок у професійній та науковій діяльності.

2. Аналізувати науково-дослідні проблеми та процеси для подальшого ініціювання та проведення комплексних досліджень в галузі інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

3. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей, формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.

4. Аналізувати сучасні наукові праці, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно досліджуваної проблеми, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.

5. Використовувати на практиці методи природничо-наукових, гуманітарних та фахових дисциплін в різноманітних видах своєї професійної діяльності з раціонального використання природних ресурсів.

6. Знати процедуру встановлення інформаційної цінності та якості літературних і фондових джерел. Вміти з використанням стандартних процедур, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології: визначати джерело та/або місце знаходження потрібної інформації в залежності від її типу; отримувати необхідну інформацію з визначеного джерела; обробляти та аналізувати отриману інформацію.

7. Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз. Професійно презентувати результати своїх досліджень на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях, мати досвід практичного використання іноземної мови у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.

8. Уміти: забезпечити сприятливий психологічний клімат в колективі; оцінювати професійний і моральний стан працівників колективу; вирішувати конфліктні та стресові ситуації.

9. Постійно підвищувати особистий інтелектуальний, професійний рівень, використовувати усі можливості, аналізувати результати різних аспектів

професійної діяльності, збагачувати свій інтелект шляхом самоосвіти, вміння накопичувати знання і навички з різних аспектів професійної діяльності.

10. Використовуючи знання державної і іноземної мови і здійснюючи професійну діяльність у всіх її видах, набутти вміння логічно і послідовно доводити інформацію під час професійного та соціально-побутового спілкування у наукових колективах як в Україні так і за кордоном.

11. Набутти вміння збагачувати свій інтелект шляхом самоосвіти та самоаналізу, толерантно ставитися до протилежних думок, брати участь в дискусіях, виборі оптимальних рішень.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Історія дослідної справи та основні поняття. Види польових дослідів та їх використання

Тема 1. Феномен науки. Основні принципи наукового пізнання

Наука як форма пізнання світу. Сутність науки, її кумулятивний характер. Предмет, завдання і функції науки. Наука серед інших форм культури. Буденне, релігійне, художнє пізнання. Наука, паранаука, псевдонаука. Специфіка наукового знання порівняно з іншими типами знання. Структура і класифікація наук. Основні принципи наукового пізнання. Поняття методу. Специфіка наукового методу. Співвідношення методології та методики наукового дослідження.

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Принцип об'єктивності як основний принцип наукового пізнання.
2. Класифікація наук: історія та сучасність.
3. Наука та повсякденне знання: спільне та відмінне.

Питання для самоконтролю:

1. Знання наукове та знання буденне.
2. Основні принципи наукового пізнання.
3. Співвідношення науки з ненауковими (пара-наука, псевдонаука) формами пізнання світу.
4. Об'єктивність як принцип наукового пізнання.
5. Роль філософії у науковому пізнанні.

Тестові завдання:

Результатом діяльності науки є:

- а) теорія;
- б) закони;
- в) факти;

г) спостереження.

Художнє пізнання, на відміну від наукового, характеризується:

- а) міфологічним відображенням світу;
- б) раціональним відображенням світу;
- в) особистісно-суб'єктивним відображенням світу на основі художніх образів;
- г) буденним пізнанням світу.

Яка з цих функцій не є функцією науки?

- а) описова;
- б) прогностична;
- в) проективно-конструкторська;
- г) компенсативна.

Чи передбачає визначення «ненауковий» негативну оцінку?

- а) так, тому що наука є найвищим досягненням людського розуму;
- б) ні, тому що кожна форма людської діяльності має специфічне призначення;
- в) так, тому що наукове знання передбачає точність, виваженість, експериментальну перевірку;
- г) так, тому що наукове обґрунтування розповсюджується на різні сфери людського життя.

Література [1, 2, 5, 7, 11, 29, 52, 67, 96, 98].

Змістовий модуль 2. Види польових досліджень та їх використання

Тема 2. Методологія та методи наукового дослідження

Типологія методів наукового пізнання: спеціальні та загальнонаукові. Класифікація та характеристика загальнонаукових методів. Емпіричні методи: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Теоретичні методи пізнання: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін. Філософські та загально логічні методи дослідження (аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, метод сходження від абстрактного до конкретного). Системний аналіз та синергетика.

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Типологія методів наукового дослідження: спеціальні та загальнонаукові методи.
2. Роль філософської методології у науковому дослідженні.
3. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.
4. Екологія як парадигмальна дисципліна сучасної науки.

5. Синергетика як науково-дослідна програма.
6. Спостереження у науковому дослідженні.
7. Роль формалізації та моделювання у науковому дослідженні.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття методу, методики та методології.
2. Методологія наукового дослідження.
3. Типологія методів наукового дослідження.
4. Емпіричні методи наукового пізнання.
5. Спостереження у науковому дослідженні.
6. Роль експерименту в науці.
7. Теоретичні методи наукового дослідження.
8. Аналіз і синтез у науковому пізнанні.
9. Моделювання та аналогія як методи наукового дослідження.
10. Індукція та дедукція.

Тестові завдання:

Методологія наукового дослідження це :

- а) система певних способів та прийомів, що застосовується у певній сфері діяльності, а також вчення про цю систему;
- б) спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного та практичного освоєння дійсності;
- в) методи наукового дослідження в їх сукупності;
- г) порядок застосування методів наукового дослідження.

Загальнонаукова методологія – це така, яка

- а) використовується у всіх або переважній більшості наук;
- б) використовується лише у деяких науках;
- в) використовується лише на філософському рівні;
- г) використовується у міждисциплінарних дослідженнях.

Метод, в основі якого лежить співставлення окремих параметрів або окремих ознак досліджуваних об'єктів, встановлення відмінностей і подібностей між ними, це:

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) порівняння;
- г) вимірювання.

Який з наведених нижче методів дослідження використовується як на емпіричному, так і на теоретичному рівні:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) аналіз і синтез;
- г) прогнозування.

Найелементарніший метод емпіричного дослідження, це:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) експеримент.

Література [1, 2, 10, 12, 18, 47, 76, 98].

Змістовий модуль 3. Опрацювання інформації наукових досліджень

Тема 3. Наукова комунікація та її різновиди.

Роль інформації в наукових дослідженнях. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Наукова комунікація та її різновиди. Класифікація наукових досліджень. Види наукових публікацій (монографія, стаття, автореферат). Реферат, анотації, тези, резюме, рецензія як форми подання інформації. Класифікація наукових видань. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Проблема плагіату та посилання на певний науковий текст. Складання та оформлення бібліографії. Основні вимоги до оформлення результатів наукових досліджень. Мова та стиль наукової роботи. Диплом, дисертація та автореферат. Формулювання актуальності, мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Формальна та неформальна наукова комунікація: порівняльний аналіз.
2. Монографія як вид наукової публікації.
3. Наукова стаття за доби «нормальної науки».
4. Аналіз наукової літератури з теми дослідження: проблеми та методика.
5. Бібліографія: сутність поняття.
6. Джерела інформації для наукових досліджень, їх пошук.
7. Стиль наукової роботи: основні особливості.
8. Об'єкт і предмет наукової роботи: правила формулювання.
9. Автореферат як форма наукового дослідження.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття наукової комунікації та наукової школи.
2. Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
3. Апробація результатів наукового дослідження. Наукова дискусія.
4. Основні проблеми накопичення та обробки інформації в процесі дослідження.
5. Джерела інформації для наукових досліджень та їх пошук.
6. Об'єкт і предмет наукового дослідження.
7. Аналіз наукової літератури з теми дослідження.
8. Вступ до дисертаційної роботи, його композиція.

9. Загальні вимоги до оформлення тексту дисертаційної роботи.
10. Підготовка автореферату як етап наукового дослідження.
11. Проблема мови та стилю наукової роботи.

Тестові завдання:

Що таке наукова комунікація?

- а) будь-яка комунікація, розглянута з наукової точки зору;
- б) обмін науковою інформацією;
- в) обмін науковою інформацією між ученими і спеціалістами;
- г) обладнання для передання інформації.

Комунікація між вченими через їх публікації називається

- а) прямою комунікацією;
- б) опосередкованою комунікацією;
- в) вертикальною комунікацією;
- г) горизонтальною комунікацією.

Короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції, це:

- а) конспект;
- б) рецензія;
- в) автореферат;
- г) тези.

Буквально відтворені фрагменти чужої промови для підтвердження власного погляду або полеміки з даним автором, це:

- а) цитата;
- б) плагіат;
- в) компіляція;
- г) конкретизація.

Вивчаючи певну наукову працю, слід, перш за все:

- а) з'ясувати погляди, ідеї особистостей, про які пише автор;
- б) засвоїти нові поняття й терміни;
- в) визначити причини, час і умови створення наукової праці;
- г) проаналізувати ідеї, які були творчо розвинуті.

Чим більше понять вміщує назва наукової роботи, тим тема її є:

- а) вузькою й конкретнішою, бо охоплює більш вузьке коло питань;
- б) ширшою, бо охоплює більш широке коло питань;
- в) від кількості понять у назві роботи не залежить коло питань;
- г) більш незрозумілою, бо за словами не видно суті проблеми.

Положення, які виносяться на захист наукової роботи, спочатку викладаються:

- а) у вступі до роботи;
- б) у першому розділі роботи;

- в) у висновках;
- г) у доповіді дисертанта.

Розпочинається вступ до наукової роботи з:

- а) обґрунтування актуальності обраної теми;
- б) формування основної проблеми роботи;
- в) визначення мети та завдань роботи;
- г) визначення об'єкта та предмета дослідження.

Об'єктом наукового дослідження є:

- а) процес, явище що створюють проблемну ситуацію та обираються для вивчення;
- б) всі процеси і явища напрямку, який вивчається;
- в) вся об'єктивна реальність, на яку спрямовано вивчення;
- г) процеси і явища, які ніколи і ніким не вивчалися.

Література [1, 2, 18, 29,34, 35, 37, 56, 69, 85, 86].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учебное пособие. К.: МАУП, 2004. 216 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
3. Білокобильський О. Раціональність як межа метафізичного дискурсу // Філософська думка. 2006. №5. С. 143–157.
4. Бойченко М. І. Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні та функціональні аспекти. К.: Видавництво «Промінь», 2011. 320 с.
5. Возняк В. Розсудок, розум, повсякденність // Філософська думка. 2006. № 5. С. 3–22.
6. Воронкова В. Г. Філософія. Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 464 с.
7. Головатий М. Ф. Навчи себе сам. К.: МАУП, 2002. 120 с.
8. Гайденко П. П. История новейшей европейской философии в её связи с наукой. М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская книга, 2000. 456 с.
9. Гайденко П. П. Герменевтика // Философский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1983.
10. Гегель Г. В. Ф. Кто мыслит абстрактно? Работы разных лет. Т. 1. М.: Мысль, 1972. С. 387–394.
11. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 224 с.
12. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
13. Злотина М. Л. Диалектика. К.: Изд. ПАРАПАН, 2008. 264 с.

14. Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. М.: АСТ, 2009. 310 с.
15. Крымский С. Б., Кузнецов В. И. Мировоззренческие категории в современном естествознании. К.: Наукова думка, 1983. 224 с.
16. Кузнецов Б. Г. Разум и бытие. Этюды о классическом рационализме и неклассической науке. М.: Наука, 1972. 288 с.
17. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки. К.: Изд. ПАРАПАН, 2014. 254 с.
18. Основи методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
19. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. М.: Эдиториал УРСС, 2002. 384 с.
20. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. К.: Академвидав, 2007. 592 с.
21. Проблема знания в истории науки и культуры / Под ред. Е. Н. Молодцова. СПб.: Алетейя, 2001. 256 с.
22. Проблемы методологии системного исследования / Ред. И. В. Блауберг и др. М.: «Мысль», 1970. 455 с.
23. Розов М. А. Научная абстракция и её виды. Новосибирск: «Наука», 1965. 138 с.
24. Рузавин Г. И. Методология научного познания. М.: Юнити, 2005. 286 с.
25. Свердан М. Н., Свердан М. М. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2006. 352 с.
26. Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учеб. хрестоматия / А. А. Печёнкин (сост.). М.: Логос, 1996. 400 с.
27. Стёпин В. С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации // Вопросы философии. 1989. № 10. С. 3–18.
28. Стёпин В. С. О методологических подходах к анализу социального познания // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. 2014. № 3. С. 3–10.
29. Сурмин Ю. П., Бидзюра И. П. Учебник для ученого. Методология и логика научного исследования. К.: Прінт Сервіс, 2014. 848 с.
30. Тощенко Ж. Т. О понятийном аппарате социологии // СОЦИС. 2002. № 9. С. 3–16.
31. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки: Пер. с англ. М.: Мысль, 1986. 544 с.
32. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. К.: «Абрис», 2002. – 742 с.
33. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. М.: Республика, 2001. 720 с.
34. Філіппенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспекти ексій: Посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
35. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. К.: Вид. дім «Слово», 2003. 240 с.
36. Цофнас А. Ю. Гносеологія. К.: Алерта, 2005. 232 с.

37. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 178 с.

38. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Курс лекцій. К.: Генеза, 2005. 359 с.

Джерела з мережі Інтернет

39. Вебер М. Наука как призвание и профессия // Макс Вебер. Избранные произведения. М.: Прогресс, 1990. С. 707–735. – <http://lib.ru/POLITOLOG/weber.txt>.

40. Гадамер Г. Г. Истина и метод. М.: Прогресс, 1988. 704 с. http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf.

41. Добронравова І. С. Ідеали і типи наукової раціональності // Київський університет як осередок національної духовності, науки, культури: Матеріали науково-теоретичної конференції, присвяченої 165-річчю університету: Гуманітарні науки. Частина І. К.: ВЦ «Київський університет», 1999. С. 24–28. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>.

42. Кант І. Об одном открытии, после которого всякая новая критика чистого разума становится излишней ввиду наличия прежней (Против Эберхарда): Пер. с нем. // Кантовский сборник. – Калининград, 1993. Вып. 17. – С. 129–145. – http://kant-online.ru/wp-content/uploads/2014/03/13_И.-Кант.-Об-одном-открытии-после-которого-всякая-новая-критика-чистого-разума-становится-излишней-ввиду-наличия-прежней.pdf.

43. Лоренц К. Восемь смертных грехов цивилизованного человечества. М.: Республика, 1998. <http://npvr.chat.ru/lorenz/8grehov/8grehov.htm>.

44. Мелков Ю. А. Объективность и объектность в научном познании / Евразийский Союз Ученых: Ежемесячный научный журнал. 2014. № 4(12). С. 40–44. <https://issuu.com/euroasiascience/docs/p12>.

45. Никифоров А. Л. Философия науки: история и методология. М., 1998. – http://www.phantastike.com/link/philosophy/filosofia_nauki.zip.

46. Поппер К. Логика научного исследования. Логика и рост научного знания. М., Прогресс, 1983. С. 61–72. –

http://lib100.com/book/philosophy/logic_of_scientific_discovery/_Карл%20Поппер,%20Логика%20научного%20исследования.pdf.

47. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой. М.: Прогресс, 1986. 432 с. –

http://yanko.lib.ru/books/betweenall/prigogine-stengers_ru.htm.

48. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: Основи, 1995. 760 с. – <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>.

49. Рациональность как предмет философского исследования / ИФРАН. М., 1995. – 225 с. –

<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000980/st000.shtml>.

50. Реале Дж, Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Санкт-Петербург, 1997. –

http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri-4_tom-roman_now-2003-a.htm.

51. Риккерт Г. Философия жизни. К., 1998. –

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rikkert/Rikkert.html>.

52. Стёпин В. С. Теоретическое знание. М.: Прогресс, 2000. 744 с. – <https://allendy.ru/Книги/Степин%20В.С.%20Теоретическое%20знание..pdf>.
53. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге XXI века. М., 2003. – http://www.umk.virmk.ru/study/VMK/LITERA/Toffler_Metamorfozu_vlasti.pdf.
54. Фок В. А. Квантовая физика и философские проблемы // Физическая наука и философия: Под ред. М. Э. Омеляновского. М. : Наука, 1973. С. 55–77. – <http://old.nsu.ru/kf/sls/2013/2.3-fok.doc>.
55. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе / П. С. Гуревич (ред.). М.: Прогресс, 1986. С. 93–119. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Hajdeger.html>.
56. Эко У. Как написать дипломную работу: Пер. с ит. М.: Кн. дом «Университет», 2003. 240 с. – <http://yanko.lib.ru/books/cultur/eco-diplom.pdf>.
57. Merton R. The Normative Structure of Science. The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations. Chicago; L.: The University of Chicago Press, 1973. P. 267–278. – http://www.collier.sts.vt.edu/5424/pdfs/merton_1973.pdf.
58. Mielkov Iu. The Hierarchy of Values in the Contemporary Science // Review of European Studies. 2016. Vol. 8, No. 2. P. 149–158 (doi:10.5539/res.v8n2p149).
59. Weber M. “Objectivity” in Social Science and Social Policy // Riley G. (Ed.) Values, Objectivity, and the Social Sciences / Gresham Riley (ed.). Reading, Mass., etc.: Addison-Wesley Publishing Company, 1974. P. 69–83. – <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-objectivity-in-the-social-sciences.pdf>.

Додаткова

60. Автономова Н. С. Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках. М. : Наука, 1977. 272 с.
61. Блауберг В. Г., Юдин Э. Г. Становление и сущность системного подхода. М.: Наука, 1973. 270 с.
62. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. К.: Институт социологии НАН Украины, 2002. 437 с.
63. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. М., 1995.
64. Блок М. Апология истории или ремесло историка. М.: Наука, 1986. 256 с.
65. Богатая Л. Н. На пути к многомерному мышлению. Одесса: Печатный дом, 2010. 384 с.
66. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. Х.: Прометей-Пресс, 2004. 351 с.
67. Вернадский В. И. О науке. Том 1. Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. Дубна : Изд. центр «Феникс», 1997. 576 с.
68. Витгенштейн Л. О достоверности // Вопросы философии. 1991. №2. С. 67–121.

69. Гомілко О. Суспільство знань як виклик раціональності // Філософія освіти. 2015. № 1. С. 26–38.
70. Горбунова Л. С. Можлива відповідь на виклик after-постмодерну // Вища освіта України. № 2. 2003. С. 46–51.
71. Грюнбаум А. Теория Фрейда и философия науки // Вопросы философии. 1991. № 4. С. 90–107.
72. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. М.: Прогресс, 1985. 448 с.
73. Декомб В. Современная французская философия. М.: Весь мир, 2000. 344 с.
74. Делёз Ж. Эмпиризм и субъективность: Опыт о человеческой природе по Юму. Критическая философия Канта. М.: ПЕР СЭ, 2001. 476 с.
75. Дилигенский Г. Г., Лекторский В. А. Проблемы целостного мира // Вопросы философии. 1990. №12. С. 32–44.
76. Добронравова И. С. Синергетика: становление нелинейного мышления. К.: Либідь, 1990. 152 с.
77. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. К.: Генеза, 2004. 208 с.
78. Койре А. Очерки истории философской мысли. О влиянии философских концепций на развитие научных теорий : Пер. с фр. / Александр Койре. М. : Прогресс, 1985. 286 с.
79. Кошарний С. О. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей і Е. Гуссерль). К. : Наукова думка, 1992. 124 с.
80. Крымский С. Б. Научное знание и принципы его трансформации. К.: Наукова думка, 1974. 208 с.
81. Крымский С. Б., Парахонский Б. А, Мейзерский В. М. Эпистемология культуры. К.: Наукова думка, 1993. 216 с.
82. Кузанский Н. О мире веры // Вопросы философии. 1992. №5. С. 29–54.
83. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание. М.: Изд-во МГУ, 1990. 124 с.
84. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. М.: Медиум, 1995. 340 с.
85. Меерович М. И., Шрагина Л. И. Технология творческого мышления: Практическое пособие. Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000. 432 с.
86. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд : Пер. з англ. К.: «К.І.С.», 2004. 220 с.
87. Мелков Ю. А. Факт в постнеклассической науке. К.: ПАРАПАН, 2004. 224 с.
88. Мелков Ю. О. Становлення людини як суб'єкта пізнання за доби класичної науки // Філософські проблеми гуманітарних наук. 2014. № 24. С. 38–43.
89. Поппер К. Злиденність історизму: Пер. з англ. К.: «Абрис», 1994. 192 с.
90. Поппер К. Логика социальных наук // Вопросы философии. 1992. № 10. С. 65–76.